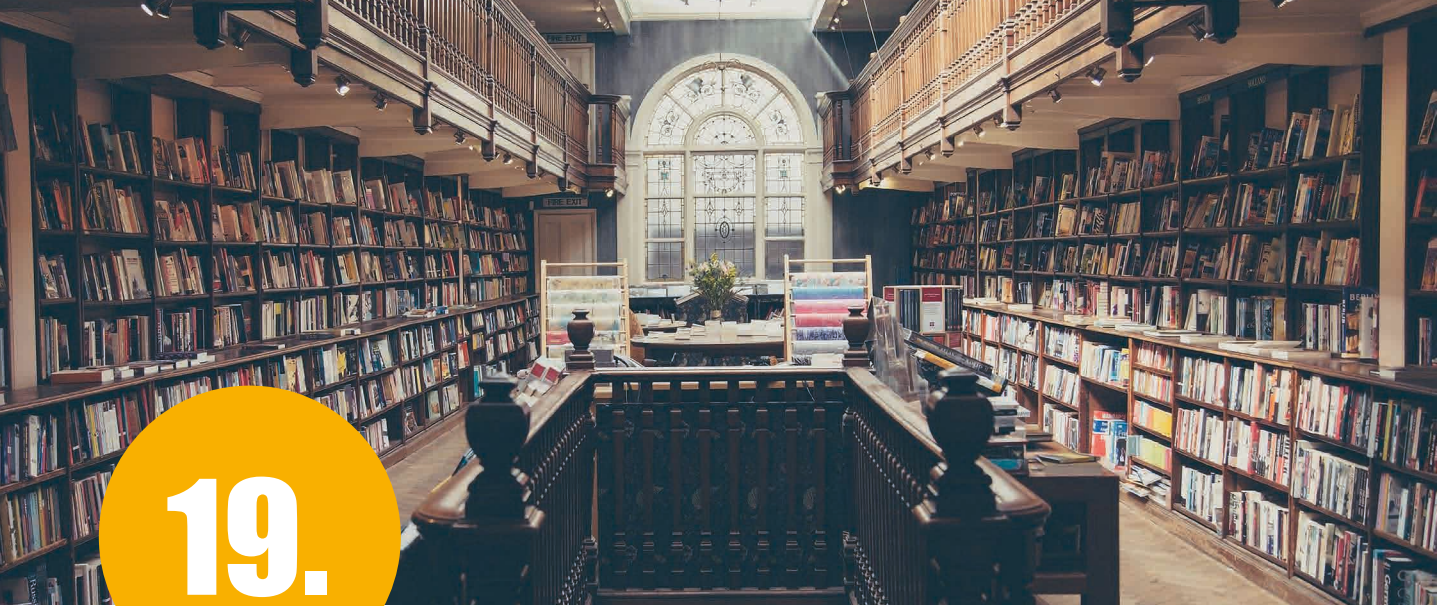

19.

Radość ze wspólnego dostrzegania i przeżywania piękna w sztuce i literaturze¹

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój moralno-duchowy

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poznanie dorobku kultury; myślenie refleksyjne

¹ „Wszyscy zaś artyści, którzy kierując się twórczym natchnieniem, pragną się przyczynić do szerzenia chwały Bożej w Kościele Świętym, niech zawsze pamiętają, że chodzi tu o pewnego rodzaju naśladowanie Boga Stwórcy i o tworzenie dzieł służących kultowi katolickiemu, zbudowaniu wiernych i pogłębieniu ich pobożności oraz formacji religijnej”. KL 127.

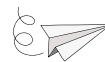
1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Kultura bycia, kultura słowa, nabycie umiejętności wartościowania moralnego, twórczego i refleksyjnego myślenia

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Obcowanie z pięknem sztuki, literatury, muzyki lub filmu rozwija wrażliwość.
- Język sztuki pozwala na wyrażenie w sposób głębszy i pełniejszy prawdy o człowieku.
- Piękno dzieła sztuki zawiera walory estetyczne i przesłanie wychowawcze.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIA, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Piękno sztuki ukierunkowuje na Boga.
- Odbiorowi sztuki powinna towarzyszyć refleksja nad przekazywanymi przez nią treściami.
- Talent artystyczny jest darem, który należy rozwijać i dzielić się nim z innymi.
- Teatr, kino, opera, książka – są miejscami twórczego spotkania z drugim człowiekiem.
- Wrażliwość artystyczna świadczy o duchowości człowieka.

Zasady

- Chętnie dzielę się swoimi spostrzeżeniami dotyczącymi obejrzanego spektaklu, przeczytanej lektury. Podejmuję dyskusję na temat treści w nich zawartych.
- Własne talenty artystyczne wykorzystuję jako płaszczyznę spotkania z drugim człowiekiem.
- Wspólnie ze znajomymi korzystam z oferty ośrodków kulturalnych.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Nie każda forma sztuki i jej treść służy moralno-duchowemu rozwojowi człowieka.

- Wspólne uczestnictwo w życiu kulturalnym to sposób na spędzenie czasu z dzieckiem i całą rodziną.
- Czerpanie z dziedzictwa kultury i sztuki jest jednym ze środków wspomagających proces wychowawczy.

Zasady

- Wybieram takie formy sztuki, które przekazują wartości estetyczne, moralne i wychowawcze.
- Wspólnie z dzieckiem podejmuję refleksję nad treścią obejrzanego spektaklu, przeczytanej lektury.
- Pomagam młodemu człowiekowi zrozumieć i właściwie ocenić trudne treści obecne w sztuce.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Literatura i sztuka pełnią istotną rolę wychowawczą.
- Obcowanie z pięknem sztuki i literatury rozwija wrażliwość młodych ludzi.
- Piękno sztuki uwrażliwia na dobro.

Zasady

- Ukazuję uczniom wzorce postaw i wzajemnych relacji, odwołuję się do lektur, dobrych filmów czy sztuki.
- Staram się zachęcić uczniów do naśladowania i wprowadzania w życie przykładów zaczerpniętych z literatury lub sztuki, tłumacząc, że owe wzorce nie stanowią jedynie fikcji literackiej lub zamysłu autora, ale noszą w sobie wartości ponadczasowe i ogólnoludzkie.
- Organizuję uczniom uczestnictwo w wieczorach literackich, przedstawieniach teatralnych lub filmowych, by rozkochać ich w pięknie języka, kulturze słowa, teatrze, a także poszerzyć wiadomości szkolne.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Formą uczestnictwa uczniów w życiu kulturalnym, może być organizowanie przedstawień, w których wystąpią sami uczniowie. Nauka tekstu, opracowanie oprawy muzycznej oraz jego recytacja, mogą być dla nich lekcją dobrego wychowania, kształcenia umiejętności zachowania się w towarzystwie,

uczenia się dobrych manier i kultury słowa, również rozwijania umiejętności wysławiania się i wyrażania swoich przeżyć.

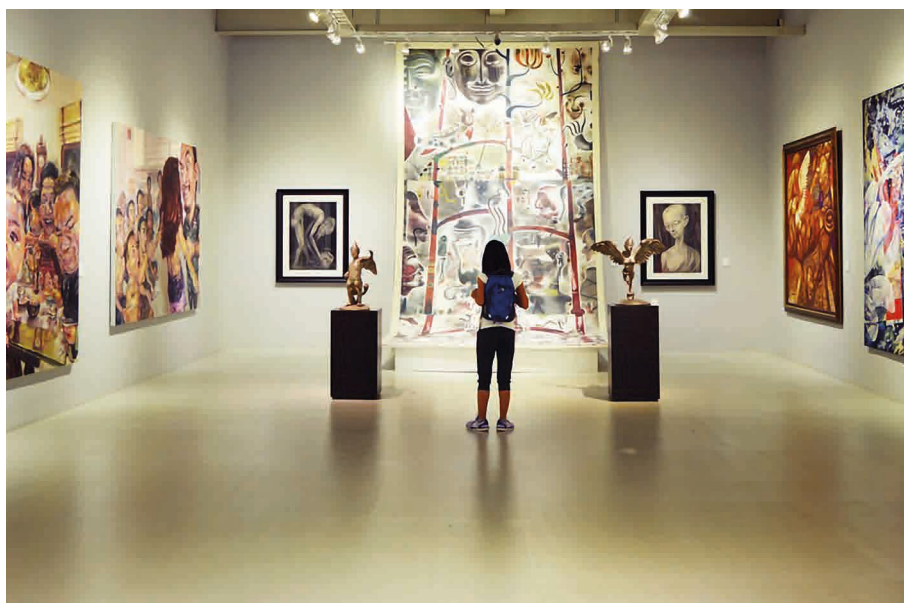
1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczestnictwo młodych ludzi w różnorodnych formach ekspresji dzieł artystycznych, bądź w charakterze amatorów, bądź odbiorców, umożliwia poznanie wartości zawartych w owych przekazach: dobra, prawdy i piękna. Obcując ze sztuką, uczniowie przejmują wzorce zachowań i postawy kreowanych bohaterów, naśladują ich cnoty, tj. wrażliwość, skromność, męstwo, odwagę. Uczą się prawdziwej przyjaźni, miłości, zaczynają odczuwać potrzebę piękna, szlachetności, lojalności, wierności.

1.10. ZAGROŻENIA

Dynamiczny rozwój młodego człowieka, z jego otwartością na otaczającą rzeczywistość, czyni go podatnym nie tylko na pozytywne bodźce, ale także na wpływy zła, manipulację i antywartości. Obecność w sztuce przemocy, wyuzdania, braku poszanowania godności człowieka powoduje zamęt światopoglądowy i obyczajowy młodego odbiorcy. Rozbudzają w nim agresję i upodobanie do seksu z pominięciem godności osoby.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Odbiór piękna ukazanego w sztuce i literaturze powinien odbywać się w atmosferze miłości i zrozumienia. Istotny jest sposób, w jaki dziecko jest wprowadzane do tego świata.

Sztuka i książka powinny być stymulujące dla dziecka, ciekawe oraz niosące dobre wzorce. Wychowanie przez sztukę opiera się na wspólnym przeżywaniu emocji i zaangażowaniu w zrozumienie przedstawianego świata.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Małgorzata Strzałkowska – urodzona 18 stycznia 1955 roku w Warszawie, pisarka i poetka. Debiutowała w 1987 roku i od tamtej pory ma na swoim koncie ponad sto książek dla dzieci, których część sama zilustrowała.

Książeczka pt. *Rady nie od parady, czyli wierszyki z morałem* to zbiór zabawnych wierszyków z morałami. Pełnią przede wszystkim rolę dydaktyczną i przekazują dzieciom cenne wskazówki w tworzeniu dobrych relacji z rodziną i przyjaciółmi. Każdy chce być szanowany, lubiany, a nawet podziwiany. Autorka, w formie rytmicznych wierszyków, przypomina o znaczeniu tych uniwersalnych treści.

W poniższym wierszyku na pierwszy plan wysuwa się rola emocji w życiu człowieka. Dziewczynki wzruszone losem Śnieżki dają upust swoim emocjom i wspólnie płaczą. Nie dość, że przyznają się do swoich uczuć, to są jeszcze w stanie je wyrazić. Jak wiadomo nie ma dobrych i złych emocji. Wszystkie są tak samo ważne i potrzebne, bo wpływają na sposób postrzegania siebie i innych, a w tym przypadku także na wspólne przeżywanie piękna w literaturze.

Biedna Śnieżka

Raz czytała książkę Gocha.
Dołączyła do niej Zocha
I nad książką pochylone

Pochłaniały każdą stronę.
Tę historię obie znały,
ale kiedy przeczytały
„Echo głos puszczyka niesie,
Śnieżka sama błądzi w lesie...”,
Zocha w szloch, a za nią Gocha.
– Jaka podła ta macocha...
– Biedna Śnieżka... Sama... W borze...
– To jest gorzej niż w horrorze...

Krzyś zdumiony spojrzał na nie,
po czym rzekł z niedowierzaniem:
– Co wy! To jest tylko bajda!
Wie to każdy niedorajda!
– Ale nas to bardzo wzrusza...
– Biedna Śnieżka... Ciemno... Głusza...
– Zaraz się królewicz zjawi
I los Śnieżki się poprawi!
– Ale jeszcze jej nie kocha...
– Właśnie... Masz chusteczkę, Zocha?...

Krzyś dał w końcu za wygraną.
– I tak w kółko! Wciąż to samo!
Dobra. Muszę iść. Wybaczenie.
A wy dalej sobie płaczcie.

Gocha wpół objęła Zochę.
– Popłaczemy... jeszcze trochę...
– Taki smutek czuję w duszy...
– Biedna Śnieżka... Sama... W głuszy...

Kiedy smutek nas nachodzi,
To popłakać nie zaszkodzi.

M. Strykowski, *Rady
nie od parady, czyli
wierszyki z morałem*,
wyd. Czarna Owca,
Warszawa 2007, s. 25-27.

Gocha i Zocha czytały historię o Śnieżce. Znały tę bajkę, ale mimo tego przejęły się opowieścią o królewnie i popłakiwały nad jej losem. Wspólnie przeżywały smutek. Krzys naśmiewał się z dziewczynek, ale to nie zrobiło na nich wrażenia. Kontynuowały lekturę, z zapartym tchem śledząc przejmujące losy Śnieżki.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Tworząc dzieło, artysta wyraża bowiem samego siebie do tego stopnia, że jego twórczość stanowi szczególne odzwierciedlenie jego istoty – tego kim jest i jaki jest. Znajdujemy na to niezliczone dowody w dziejach ludzkości. Artysta bowiem, kiedy tworzy, nie tylko powołuje do życia dzieło, ale poprzez to dzieło jakoś także objawia swoją osobowość. Odnajduje w sztuce nowy wymiar i niezwykle środek wyrażania swojego rozwoju duchowego. Poprzez swoje dzieła artysta rozmawia i porozumiewa się z innymi. tak więc historia sztuki nie jest tylko historią dzieł, ale również ludzi. Dzieła sztuki mówią o twórcach, pozwalają poznać ich wnętrza i ukazują szczególny wkład każdego z nich w dzieje kultury.

Obecne czasy cechują, niestety, nie tylko negatywne zjawiska społeczne i ekonomiczne, ale także osłabienie nadziei, pewna nieufność w relacjach międzyludzkich, dlatego pojawia się coraz więcej oznak rezygnacji, agresji, desperacji. Istnieje też niebezpieczeństwo, że świat, w którym żyjemy, zmieni swe oblicze wskutek nie zawsze roztropnej działalności człowieka, który zamiast dbać o jego piękno, wykorzystuje bez skrępowań zasoby planety, z pożytkiem dla nielicznych, a nierzadko niszczy cuda natury. Cóż, jeśli nie piękno, może przywrócić entuzjazm i ufność, coś może zachęcić ludzkiego ducha by odnalazł swoją drogę, by patrzył w horyzont, by marzył o życiu godnym swego powołania? Dobrze wiecie, drodzy artyści, że doświadczenie piękna, autentycznego piękna, nie ulotnego czy powierzchniowego, nie jest w poszukiwaniu sensu i szczęścia czymś dodatkowym albo drugorzędnym, ponieważ nie oddala ono od rzeczywistości, a przeciwnie, dzięki bezpośredniemu odniesieniu do doświadczeń życia codziennego uwalnia je od mroków i przemienia, aby je uczynić pełnym światła, pięknym.

Benedykt XVI, *Bądźcie zwiastunami i świadkami nadziei*, Przemówienie podczas spotkania z artystami, 21.11.2009, Opoka. org.pl, 1.06.2010, [online:] https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/artysci_21112009.html [dostęp: 16.11.2020].

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Nie przewiewaj zboża przy każdym wietrze ani nie chodź po każdej ścieżce – tak bowiem czyni grzesznik o dwoistej mowie. Twardo stój przy swym przekonaniu i jedno niech będzie twoje słowo! Bądź skory do słuchania, a odpowiadaj po namyśle! Jeśli znasz się na rzeczy, odpowiedz bliźniemu, a jeśli nie, rękę połącz na ustach! W mowie jest chwała i nieśława, a język człowieka bywa jego upadkiem. Bacz, abyś nie był nazwany oszczercą, i nie zastawiaj swym językiem sideł. Bo na złodzieja spada hańba, a surowe potępienie na człowieka o dwoistej mowie. Nie uchybiaj ani w wielkich, ani w małych rzeczach, i nie stawaj się wrogiem, zamiast być przyjacielem; jak bowiem złe imię odziedziczy hańbę i naganę, tak również grzesznik o dwoistej mowie.

Syr 5,9-15;
por. Wj 15,20-21.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Człowiek stworzony na obraz Boży wyraża również prawdę swojego związku z Bogiem Stwórcą przez piękno swoich dzieł artystycznych. Sztuka jest bowiem typowo ludzką formą wyrazu. Poza wspólnym dla wszystkich żywych stworzeń dążeniem do zaspokojenia potrzeb życiowych, jest ona darmową obfitością wewnętrznego bogactwa człowieka.

KKK 2501;
por. 1157; 2513.

IV. LITERATURA

- Benedykt XVI, *Bądźcie zwiastunami i świadkami nadziei*, Przemówienie podczas spotkania z artystami, 21.11.2009, Opoka.org.pl, 1.06.2010, [online:] https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/przemowienia/artysty_21112009.html [dostęp: 16.11.2020].
- Eco U., *Historia piękna*, tłum. A. Kuciak, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2005.
- Eco U., *Sztuka i piękno w średniowieczu*, tłum. M. Zabłocka, M. Olszewski, wyd. Znak, Kraków 2006.
- Jan Paweł II, *List do artystów*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 3, *Listy*, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 490-501.
- Kiereś H., *Co zagraża sztuce?*, Fundacja Servire Veritati. Instytut Edukacji Narodowej, Lublin 2004.
- Kiereś H., *Sztuka wobec natury*, wyd. Polwen, Radom 2001.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.
- Sobór Watykański II, *Konstytucja o Liturgii Świętej [Sacrosanctum concilium]*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 48-78.
- Strzałkowska M., *Rady nie od parady, czyli wierszyki z morałem*, wyd. Czarna Owca, Warszawa 2007.